
Redactioneel

De Vlaamse arbeidsmarkt heeft steeds meer moeite om zich te handhaven. Begin 2012 werd een nieuw kantelpunt bereikt en raakte de Vlaamse arbeidsmarkt stilaan terug in ademnood. Op heel wat vlakken moeten we vaststellen dat we het gewonnen terrein opnieuw aan het prijsgeven zijn. Bovendien was de schade die de economische crisis in 2009 toebracht nog lang niet hersteld. Dit is de rode draad doorheen de eerste vier bijdragen van het Steunpunt WSE en het Departement WSE aan het **Trendrapport Vlaamse arbeidsmarkt**, dat de themakatern van dit nummer vormt.

De belangrijkste conjunctuurindicatoren, zoals de tijdelijke werkloosheid, uitzendarbeid en het aantal faillissementen, sprongen terug op rood. Bovendien veert de werkloosheid op en wordt de werkloosheidskloof ten aanzien van het precrisisniveau in 2008 weer groter. Na zestien maanden van dalende werkloosheid ging het aantal niet-werkende werkzoekenden in Vlaanderen opnieuw de hoogte in. Vooral de allochtone, mannelijke en jeugdwerkloosheid liggen nog een flink stuk hoger dan in 2008, en incasseren ook nu de ergste klappen. Afgaande op de economische vooruitzichten wordt bovendien ook voor 2013 een verdere werkloosheidstoename voorspeld.

Daarnaast kwam in 2012 ook aan de tewerkstellingsgroei een einde. De industrie leverde al heel wat tewerkstelling in en veel beterschap valt hier niet te verwachten, gezien de golf van faillissementen en bedrijfssluitingen in de sector. Daarbij komt dat nu ook de groei in de tertiaire en quataire sectoren aan het stilvallen is. Ook de Vlaamse werkzaamheidsgraad is hetzelfde lot beschoren en gaat sinds midden 2011 in dalende lijn. Midden 2012 werd met een werkzaamheidsgraad van 71,4% zelfs het dieptepunt van de crisis in 2009 geëvenaard. Hoewel Vlaanderen het aanvankelijk beter deed dan gemiddeld in Europa, gaan we er nu sneller

op achteruit. De crisis had vooral een sterk effect op de werkzaamheidsgraad van mannen, en in het bijzonder bij de laaggeschoolden.

Ondanks deze onheilsberichten bleef de Vlaamse vacaturemarkt in 2012 wel nog overeind. De vacaturemarkt mag dan wat van zijn pluimen verloren hebben, het aanbod aan openstaande vacatures was nog steeds zeer omvangrijk. Vooral de vacatures met werkervaring en vacatures voor hooggeschoolden blijven hoge toppen scheren. De aanhoudend hoge vacaturecijfers resulteren in een krapte op de Vlaamse arbeidsmarkt die slechts minimaal is afgenomen. Bovendien verloopt ook het matchingproces nog steeds moeizaam, wat zich vertaalt in een verdere toename van het aantal knelpuntvacatures.

In een laatste bijdrage voor het Trendrapport kijken we vooruit, met een projectie van de werkzaamheidsgraad tot en met 2020. Een nieuw scenario, dat de verwachte impact van recente maatregelen zoals de hervorming van het (brug)pensioen inrekenent, levert voor Vlaanderen een werkzaamheidsgraad op van 73,3% in 2020. Dit is niet alleen lager dan de doelstelling (76%), maar ook onvoldoende om de economische afhankelijkheidsratio niet verder te laten oplopen. Deze verhouding tussen het aantal niet-werkenden en het aantal werkenden zit onder invloed van demografische ontwikkelingen (vooral de vergrijzing) in een sterk opwaartse trend.

Na deze trendrapportering volgt een complementaire katern 'monitoring van de arbeidsmarkt'. In een eerst van negen bijdragen stellen Luc Sels en Wim Herremans vast dat de verschillen tussen de regionale Europese arbeidsmarkten behoorlijk zijn toegenomen sinds de economische crisis. Vlaanderen behoort bij de regio's die de crisis tot hiertoe redelijk goed hebben doorstaan. Toch is het Vlaams Gewest er in de voorbije jaren niet in geslaagd om de kloof met de Europese topregio's substantieel

te verkleinen. Karen Geurts brengt op basis van de DynaM-gegevens over jobcreatie en -destructie de Belgische recepten als antwoord op de crisis in kaart. De focus ligt daarbij op het massaal gebruik van tijdelijke arbeidsduurvermindering, de inzet van uitzendkrachten en de verschuiving van voltijdse industriële jobs naar deeltijdse jobs in de dienstensectoren. Michelle Sourbron, Wim Herremans en Luc Sels brengen vervolgens verslag uit van een exploratie van de 'potentiële arbeidsreserve', dit zijn personen die in de klassieke definitie van de arbeidsreserve buiten het vizier blijven, maar die mogelijk wel of ruimer inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Het blijkt om een omvangrijke groep te gaan, waarin heel wat verschillende profielen onderscheiden kunnen worden.

De vergrijzing laat zich in alle sectoren voelen in de vorm van een ouder wordende werknemerspopulatie. Boie Neefs en Wim Herremans gebruiken RSZ-gegevens om dit fenomeen in kaart te brengen. Aan de hand van een projectiemodel gaan ze na in welke sectoren we de komende jaren de sterkste uitstroom mogen verwachten en welke aanwervingsbehoefte dit zal genereren. In een volgend artikel clusteren Wouter Vanderbiesen en Wim Herremans de Vlaamse gemeenten tot veertien lokale arbeidsmarktgebieden. Vooral de Brusselse en Antwerpse clusters blijken hun inwoners vaak een job binnen de eigen cluster te kunnen aanbieden, met kortere woon-werkafstanden tot gevolg. Uit deze analyse blijkt verder dat het Genkse arbeidsmarktgebied op dit moment reeds het meest kwetsbare is. Hendrik Nevejan van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven gaat in zijn bijdrage op zoek naar de eigenheden van de Belgische werkloosheidsverzekering, vóór en na de hervorming van dit stelsel. Hij vergelijkt de inkomenszekerheid van werklozen bij ons met die in de buurlanden.

Sem Vandekerckhove, Tom Vandenbrande en Christophe Vanroelen lichten voor ons de voornaamste bevindingen toe van de meest recente Belgische bevraging in het kader van de Europese Enquête naar Arbeidsomstandigheden. De arbeidskwaliteit van zeven jobtypes wordt uitgebreid besproken en de auteurs gaan dieper in op 'precair werk'. Kurt Vandaele en Jean Faniel praten ons bij over de evolutie van de syndicalisatiegraad tussen 2000 en 2010. Overal in Europa staan de ledenaantallen van de vakorganisaties onder druk, maar niet zo in ons land. De auteurs zoeken de verklaring voor de Belgische uitzondering in de institutionele inbedding en blijvende mobilisatiekracht van onze vakbonden. Miet Lamberts, Bart Capéau, Lieve Eeman en Steven Groenez brengen tot slot verslag uit van twee studies in het kader van de 'Diversiteitsbarometer Werk', een initiatief van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. In een eerste onderzoek reageerde men op reële vacatures telkens met twee fictieve sollicitatiebrieven – bijvoorbeeld van een Belg en van een Marokkaan met gelijke kwalificaties – en registreerde men wie voor een gesprek werd uitgenodigd. Een tweede studie, naar 'gatekeepers', bevroeg personeelsverantwoordelijken over hoe er in hun organisatie wordt omgegaan met diversiteit bij werving en selectie.

In 'Open debat' reflecteert Jozef De Witte, directeur van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, over de resultaten van deze eerste Diversiteitsbarometer. Hij roept onder meer op om meer cijfermateriaal te verzamelen rond diversiteit en om werving en selectie zo objectief mogelijk aan te pakken.

Veel leesplezier!

Het redactieteam